

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЗАХВОРЮВАНОСТІ ЗАЛОЗИ У ОВЕЦЬ ПОРІД АСКАНІЙСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

О. С. Жулінська, кандидат ветеринарних наук
ORCID ID:0000-0002-0599-2307

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

вул. Соборна, 1, смт Асканія-Нова, Каховський р-н,
Херсонська обл., 75230, Україна

e-mail: oksana.jul@gmail.com

Отримання здорового приплоду є основою галузі вівчарства, що напряму пов'язано з молочністю матері та здоров'ям вимені. Враженість долей вимені та сосків спричинює, за статистикою британських дослідників, загибель кожного третього ягняти, яке страждає від нестачі материнського молока (Gilmore J. A., Gilmore M. Y. 1984). За даними австрійських дослідників у кожній п'ятій вівці виявляють клінічну або субклінічну форму маститу, а кількість недоотриманого молока за одне доїння сягає 0,2 л з кожної враженої долі. Встановлено, що середньодобові прирости ягнят від вівцематок з однією враженою долею або соском на 23–35 % менші, ніж у ягнят від матерів із здоровим вименем. Ефективність антибіотикотерапії при лікуванні маститів складає лише 20 % (Deutz et al. 1995; Vergonier et al. 2003; Дойтц А., 2013). Отже, дослідження рівня захворюваності молочної залози, розробка прийомів профілактики, діагностування та прогнозування виникнення патології молочної залози є пріоритетними напрямками на шляху підвищення молочної продуктивності овець. *Метою* наших досліджень було вивчити рівень захворюваності молочної залози вівцематок порід вітчизняної селекції.

Дослідними тваринами були вівцематки асканійської тонкорунної (АТ), асканійської м'ясо-вовнової (АМВ), асканійської каракульської порід (АК), помісні вівцематки м'ясного напрямку продуктивності (ГІВ – створені на основі схрещування породи АМВ з плідниками порід дорпер, тексель та вандей, вік тварин 2–4 роки). Дослідження тварин проводили у ранньому післяродовому періоді у перші 1–5 днів після родів. Обстеження включало наступні складові: огляд, пальпація молочної залози, пробне здоювання (за потреби) для візуальної оцінки

секрету молочної залози. Звертали увагу на симетричність долей. Наявність запалення молочної залози фіксували за наступними ознаками: набряк, двостороннє або асиметричне ущільнення паренхіми вимені, почервоніння шкіри, чутливість при пальпації або пробному здоюванні. Вище зазначені ознаки за відсутності маститу в анамнезі відносили до гострої форми маститу. Хронічна форма маститу, який виник внаслідок прихованої або клінічної форми маститу у попередню лактацію, має здатність загострюватись у перші дні після родів. Ознаками хронічної форми у ранньому післяродовому періоді вважали набряк, дифузне ущільнення паренхіми однієї або двох долей, відчуття їх асиметрія та зменшення або відсутність секреції молока у одній з них, наявність поодиноких або множинних ущільнень – локальні або дифузні. Також ознакою хронічного маститу є потовщення соскового каналу за наявності хоча б однієї з вищевказаних ознак.

Всього у ранньому післяродовому періоді було обстежено 1031 вівцематку. За хронічної форми маститу почервоніння шкіри та болючість фіксували не завжди. Слід зазначити, що за гострого післяродового маститу візуальних змін секрету майже не виявляли. Зміну консистенції, кольору секрету молочної залози, як правило, фіксували саме за хронічних форм маститу.

За результатами огляду та пальпації вимені у перші дні після родів було встановлено наступну частоту виникнення та/або наявність певних клінічних форм маститу: вівцематки АТ – 13,4 %, у двох породних популяціях АМВ – 14,7 і 26,1 %, АК – 19,5 %. Частка тварин з маститом серед помісних вівцематок склала 12,0 %. Частки тварин з клінічно виявленими гострою і хронічною формами маститу були відповідно по породам: АТ – 51,6 і 48,4 %, АМВ – 23,5–26,1 та 73,9–76,5 %; у вівцематок АК – 60,6 і 39,4 %.

Найменші частки вражених маститом овець було виявлено у овець АТ та ПВ. Щодо перших, то поясненням цьому є щорічне жорстке вибракування у цьому стаді овець з клінічними ознаками враження молочної залози, так як відомою є схильність тонкорунних вівцематок до виникнення та поширення патології молочної залози. Подібність часток різних форм маститу у досліджуваному стаді тонкорунних вівцематок може вказувати про перехід гострої форми у хронічну, а звідси – і вразливість вимені овець цієї породи. Не виключено існування наступного періоду лактації, коли виникають сприятливі умови для виникнення маститу. У помісних вівцематок м'ясного напрямку продуктивності, у котрих була найменша частка післяродового маститу (вік тварин 2–4 роки), в основному клінічно фіксували лише хронічну форму. Причинами такого явища, на нашу думку, є більш пізній період виникнення хвороби та несвоєчасне

виявлення і вибракування тварин з клінічними ознаками захворювання молочної залози.

При аналізі показників, отриманих у двох популяціях овець асканійської м'ясо-вовнової породи (АМВ) було відмічено подібність часток овець з тією чи іншою формою маститу. Частка гострої форми маститу була меншою, порівняно з вівцями АТ і АК, у 2,0–2,5 рази, а частка з хронічними формами маститу – була навпаки більшою майже у 1,5–2,0 рази. Як у випадку з помісними вівцематками (ПМ), материнською основою яких є порода АМВ, можливим поясненням цьому є виникнення захворювання у інший період лактації а також накопичення тварин з хворим вименем внаслідок несвоєчасного їх виявлення та вибракування. У вівцематок породи АК попри ідентичні умови утримання і годівлі з вівцями породи АМВ частка тварин з гострою формою маститу була у 2,3–2,6 рази більша – 60,6 %. Так, як частка овець АК з хронічною формою менша майже вдвічі за овець АК з гострою, то можна припустити, що причиною такого співвідношення є виникнення післяродового набряку у частини овець, який згодом спадає без подальшого ускладнення та переходу у хронічний процес.

Остаточні висновки можна зробити лише після численних тривалих комплексних досліджень у різні періоди лактації. Проте попередньо отримані результати вказують на породні відмінності у поширенні захворюваності молочної залози а також на роль певних технологічних прийомів розведення у етіології маститу овець порід асканійської селекції.